

De vaste commissie voor Financiën heeft op 15 november 2017 een aantal vragen en opmerkingen voorgelegd aan de Minister van Financiën over de brief van zijn voorganger van 24 oktober 2017 houdende het concept besluit EMU-tekort norm 2018 voor de decentrale overheden (Kamerstuk 34 775 IX, nr. 9).

De fungerend voorzitter van de commissie,
Anne Mulder

De adjunct-griffier van de commissie,
Van Zuilen

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de VVD

De leden van de VVD-fractie vragen hoe de Minister is gekomen tot een tekortnorm van -0,3% bruto binnenlands product (bbp). Kan de Minister aangeven waarom er in deze tijden van economische hoogconjunctuur niet is gekozen voor een begroting die in evenwicht is, of een klein overschot laat zien? Ook omdat de begroting van de rijksoverheid naar verwachting wel een positief begrotingssaldo kent en de economie er beter voorstaat dan een jaar geleden. In hoeverre werkt het vaststellen van een negatieve tekortnorm in de huidige economische omstandigheden procyclisch? In hoeverre is de afgesproken tekortnorm gebaseerd op de investeringsbehoefte van de decentrale overheden of is deze «aanbodgestuurd»?

Daarnaast zijn de leden van de VVD-fractie geïnteresseerd in hoe deze ruime tekortnorm zich verhoudt tot de stijgende middelen die decentrale overheden toegewezen kregen via de trap-op-trap-afsystematiek? Waarom is het nodig om – ondanks extra middelen – een tekortnorm af te spreken?

Heeft de Minister overwogen het EMU-saldo van de decentrale overheden uit te splitsen naar de aparte bestuurslagen (gemeenten, provincies en waterschappen) of zelfs naar per gemeente, provincie of waterschap? Zo nee, waarom niet? Zou dat niet een goede prikkel zijn om de kosten te beheersen en de bestuurslagen zelf verantwoordelijk te houden voor de eigen begroting, analoog aan bijvoorbeeld de ministeries of de dekkaders van de rijksbegroting?

De leden van de VVD-fractie willen graag weten of van voorgaande jaren bekend is hoe de uitsplitsing van de tekorten voor de bestuurslagen was. Zijn er bepaalde bestuurslagen die structureel weinig of juist veel tekort hebben en hoe kan dit? In hoeverre speelt de omvang en de hoeveelheid investeringen een rol? Kunnen de tekorten van de laatste jaren naar periode in het jaar uitgesplitst worden? In hoeverre vindt er aan het einde van het jaar een «sprintje naar de tekortnorm» plaats omdat er nog bestedingsruimte onder de norm beschikbaar blijft?

Decentrale overheden en de nationale overheden hanteren verschillende wijzen van boekhouden. In hoeverre heeft dit verschil (bij omrekening naar het EMU-saldo) de afgelopen jaren tot knelpunten geleid? Waar zaten deze knelpunten en wat is eraan gedaan om deze knelpunten op te lossen, zo vragen de leden van de VVD-fractie.

Aangezien er geen sancties worden opgelegd bij het overschrijden van de norm, vragen de voorgenoemde leden wat de prikkel is om te komen tot een sluitende begroting. Wat voor overleg vindt plaats tussen de decentrale overheden (en het Rijk) om een overschrijding van de tekortnorm te voorkomen?

Als laatste willen de leden van de VVD-fractie graag weten waarom de mogelijkheid tot een sanctie is vastgelegd in de wet als er geen sanctie wordt vastgesteld, terwijl bijvoorbeeld de rijksbegroting altijd de disciplinerende werking van het stabiliteits- en groeipact kent?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de PVV

De leden van de PVV-fractie hebben kennisgenomen van het concept besluit EMU-tekortnorm 2018 voor decentrale overheden. Naar aanleiding van het genoemde punt brengen deze leden het volgende naar voren.

Allereerst willen de leden van de PVV-fractie weten hoe het EMU-tekortpad voor de aankomende jaren, zowel voor de centrale overheid als voor de decentrale overheden, eruit zal zien. Tevens vragen deze leden of de EMU-tekortnorm voor decentrale overheden de komende jaren zal dalen. Zo ja, is deze daling mogelijk en verantwoord?

Voorts merken de leden van de PVV-fractie op dat in het regeerakkoord de normeringssystematiek voor het Gemeentefonds en het Provinciefonds is aangepast. Deze leden willen weten hoe deze aanpassing eruit ziet. Ook merken de leden van de PVV-fractie op dat het accres-effect (trap op, trap af) structureel 1,4 miljard euro is. De voorgenoemde leden willen weten wat de invloed hiervan is op het EMU-saldo van de decentrale overheden. Waar wordt dit extra geld aan besteed?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van het CDA

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van de brief van de Minister van Financiën. Zij maken gebruik van de mogelijkheid tot het stellen van enkele vragen hierover.

De leden van de CDA-fractie verwijzen naar artikel 3 van de Wet houdbare overheidsfinanciën (Wet Hof), waarin staat dat decentrale overheden zijn gehouden een gelijkwaardige inspanning te leveren wanneer het gaat om de ontwikkeling van gezonde overheidsfinanciën. In 2017 was de verwachting dat er een begrotingstekort zou bestaan van $-0,7\%$ bbp. Het toenmalige kabinet stelde een EMU-tekortnorm voor de decentrale overheden voor van $-0,3\%$ bbp. De leden van de CDA-fractie constateren dat voor 2018 een verwachting bestaat dat er een begrotingsoverschot zal ontstaan van $0,8\%$ bbp. Toch wordt voorgesteld om evenals in 2017 voor 2018 een EMU-tekortnorm voor decentrale overheden vast te stellen van $-0,3\%$ bbp.

De leden van de CDA-fractie vragen de Minister dan ook waarin het «gelijkwaardige» zit van de inspanning die zowel het Rijk als de decentrale overheden moeten leveren voor houdbare overheidsfinanciën. Voorts vragen deze leden of het juist is dat een EMU-tekort van om en nabij de $0,3\%$ bbp bij decentrale overheden, ook in tijden van hoogconjunctuur, de maximale inspanning is die decentrale overheden kunnen leveren.

In hetzelfde artikel 3 van de Wet Hof worden een aantal aspecten genoemd waar rekening mee moet worden gehouden wanneer het gaat om de bepaling van de gelijkwaardige inspanning van decentrale overheden. De Wet Hof benoemt de volgende drie: de schuldenpositie, de investeringsopgaven en de omvang van de aanwezige vermogens van de decentrale overheden. Kan de Minister aangeven welke van bovengenoemde aspecten de drijver is van de tekortnorm?

De leden van de CDA-fractie constateren dat de komende kabinetsperiode elk jaar een begrotingsoverschot wordt verwacht. Deze leden vragen de Minister of met het huidige inzicht van de hierboven genoemde aspecten, namelijk de schuldenpositie, de investeringsopgaven en de omvang van de aanwezige vermogens, al een beeld kan worden geschetst van de verwachting ten aanzien van de ontwikkeling van de EMU-tekortnorm voor decentrale overheden in de kabinetsperiode. Is er een reële kans dat voor decentrale overheden elk jaar een tekort moet worden vastgesteld?

Ten slotte vragen de leden van de CDA-fractie naar de uitsplitsing van het aandeel in de tekortnorm van decentrale overheid naar aparte bestuurslagen. Deze leden vragen de regering of elke aparte bestuurslagen kamp met tekorten of verschilt de financiële positie per bestuurslaag sterk?

Gebruikt elke bestuurslaag deze periode van hoogconjunctuur om reserves op te bouwen en schuldposities af te bouwen?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van D66

De leden van de fractie van D66 hebben kennisgenomen van het concept besluit EMU-tekortnorm voor de decentrale overheden.

Het collectieve aandeel van de decentrale overheden voor het EMU-saldo is in het concept besluit vastgesteld op -0,3% bbp. Hoe is de Minister tot dit percentage gekomen? Kan de Minister hier een cijfermatige onderbouwing van geven?

De decentrale overheden kennen momenteel een positieve bijdrage aan het EMU-saldo. Ook in de Startnota (bijlage 2, tabel 2) is een positieve bijdrage aan het saldo geraamd voor de gehele meerjarenperiode. Waarom kiest de Minister in dit concept besluit voor een negatieve bijdrage van de decentrale overheden aan het EMU-saldo? Hoe verhoudt het concept besluit zich tot de Startnota?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de SP

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van het concept besluit EMU-tekortnorm decentrale overheden.

De leden van de SP-fractie vragen de Minister voor de decentrale overheden een vaste ruimte voor het werkelijke EMU-tekort van 0,5% bbp in ieder geval te handhaven. Deze leden menen dat tijdens een conjuncturele neergang de schuld van de centrale overheid oploopt en dat deze bij conjuncturele voorspoed moet worden afgebouwd. Bij de gezamenlijke decentrale overheden is deze conjunctuurcyclus aanzienlijk minder. Deze leden menen dat afbouw van hun schuld onnodig is, omdat deze laag is. De leden van de SP-fractie vragen de Minister daarom dit toe te lichten.

De leden van de SP-fractie menen dat met het aannemen van de motie van Hijum (Kamerstuk 33 416, nr. 26), waarin de Tweede Kamer heeft uitgesproken dat de Wet Hof er niet toe mag leiden dat de investeringen van de decentrale overheden worden beperkt. De leden van de SP-fractie vragen de Minister dit besluit te heroverwegen in het licht van deze motie.

De leden van de SP-fractie menen dat decentrale overheden een autonome positie in ons staatsbestel hebben. Deze leden vinden dat decentrale overheden ruimte moet worden geboden om in te teren op het financieel vermogen voor investeringen in maatschappelijke opgaven. De leden vragen de Minister of hij deze mening deelt en of hij deze kan toelichten.

De leden van de SP-fractie vragen de Minister een vaste ruimte voor het werkelijke EMU-tekort van 0,5% bbp te verruimen. De leden menen dat bij afwijking van de vaste EMU-tekortruimte vanwege het inboeken van een effect voor conjunctuur een ruime marge in acht moet worden genomen. De leden vragen hierover de Minister naar zijn mening.

De leden van de SP-fractie constateren dat door de bezuiniging die het Rijk toepaste op de nieuwe gemeentelijke taken in 2015, op het gebied van zorg, jeugdzorg, inkomen en werk, gemeenten allerlei bezuinigingen hebben moeten doorvoeren, ook op andere terreinen dan de nieuwe taken. Erkent de Minister dit? De leden van de SP-fractie vragen om een overzicht van de nieuwe taken voor gemeenten sinds 2008 en het budget dat zij daarvoor kregen via het Gemeentefonds. Tevens vragen deze leden

de Minister daarbij te vermelden hoeveel er budgettair werd bespaard of geïnvesteerd met de overheveling van de taken en middelen op de rijksbegroting.

De leden van de SP-fractie menen dat bij de raming door het CPB uit 2012 van het EMU-tekort van decentrale overheden een negatief effect door de conjunctuur is ingeboekt. Deze leden vinden dat de sanctie het strak volgen van dit geschatte EMU-tekortpad belemmert. De leden vragen de Minister om zijn opvatting. Tevens menen de voorgenoemde leden dat het geraamde EMU-tekort van 0,3% bbp in 2017 door het CPB meer dan vijf jaar oud is. Zij vinden daarom dat de raming met grote onzekerheid is omgeven en vragen de Minister met een realistische raming te komen om dit concept besluit te onderbouwen.

II Reactie van de Minister